

Nr 62

Utlåtande i anledning av riksdagens revisorers särskilda berättelse om riksdagsbiblioteket.

Riksdagens revisorer har den 10 maj 1967 avgivit en särskild berättelse om riksdagsbiblioteket, vilken i vederbörlig ordning överlämnats till riksdagen och därefter hänvisats till bankoutskottet. Berättelsen är såsom *bilaga A* fogad till detta utlåtande. Revisorernas uttalande, som inleds med en sammanfattning av de resultat som deras utredning lett till, återfinnes på s. 12—14.

Utskottet har anmodat styrelsen för riksdagsbiblioteket att avge yttrande över berättelsen. Biblioteksstyrelsens yttrande bifogas som *bilaga B*.

Utskottet

Utskottet har tidigare i år berört riksdagsbibliotekets personalorganisation i sina utlåtanden nr 24 och 39 (punkten 15) och därvid konstaterat att antalet tjänster vid biblioteket under en följd av år utökats betydligt i förhållande till den personalorganisation som riksdagen fastställde för biblioteket år 1957. Eftersom riksdagens revisorer redan upptagit bibliotekets personalorganisation och därmed sammanhängande frågor till granskning avstod utskottet dock från att framställa något förslag om ändring av personalorganisationen.

Den utredning som redovisas i revisorernas nu förevarande berättelse ger tydligt vid handen att antalet tjänster vid biblioteket under tiden 1958—1967 ökat högst markant utan att någon motsvarande ökning av verksamhetens omfattning synes ha inträffat. Vid bedömning av detta faktum måste observeras att upplysningstjänstens stora expansion skett efter 1957 och att upplysningstjänsten 1966 överförts från biblioteket till riksdagens förvaltningskontor. Biblioteksstyrelsen har i sitt yttrande över revisorernas berättelse lämnat förklaring till viss del av personalökningen. Då slutintrycket inte väsentligt rubbas av vad styrelsen anfört, torde anledning saknas för utskottet att här ingå på någon närmare prövning av de förhållanden som styrelsen behandlar.

Såsom revisorerna påpekat förestår en utredning i statskontorets regi av de vetenskapliga bibliotekens inre organisation. Uppdrag att genomföra en sådan har givits statskontoret genom beslut av Kungl. Maj:t den 9 juni

1967. Enligt vad statskontoret meddelat kommer utredningen att få följande uppläggning. Översynen kommer att inledas med en förstudie, som syftar till dels en kartläggning och analys av ADB-teknikens möjligheter i biblioteksarbetet, dels en kartläggning av de vetenskapliga bibliotekens nuvarande organisation och administration samt utvecklingstendenserna på området. Förstudien avses utmynna i förslag till uppläggning av och inriktning på en större huvudstudie på detta område. Förstudien beräknas kunna starta tidigast i januari 1968 med en probleminventering samt kartläggning av funktionerna vid ett eller flera vetenskapliga bibliotek, i första hand Kungliga biblioteket och biblioteksfunktionerna vid Stockholms universitet och tekniska högskolan i Stockholm. Det står klart att statskontoret kommer att prioritera de frågor som sammanhänger med tillkomsten av en central biblioteksanläggning i Frescati och Kungliga bibliotekets ställning som universitetsbibliotek för de humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnena vid Stockholms universitet.

I likhet med revisorerna anser utskottet det angeläget att riksdagsbibliotekets organisation och arbetsformer blir föremål för utredning. Likaså delar utskottet revisorernas uppfattning att en sådan utredning lämpligen bör samordnas med det utredningsuppdrag som givits åt statskontoret. Utskottet noterar också att riksdagsbibliotekets styrelse välkomnar en utredning om de vetenskapliga bibliotekens organisation.

Vid kontakt med statskontoret har utskottet erfarit att statskontoret är berett att, i den mån vederbörligt uppdrag ges och medel ställs till förfogande, inordna en utredning rörande riksdagsbiblioteket i den större utredningen om de vetenskapliga bibliotekens inre organisation. Statskontoret måste dock därvid förbehålla sig att på egen hand få fastställa prioriteringsordningen mellan olika utredningsbehov.

Att föranstalta om en separat utredning rörande riksdagsbiblioteket, genom en särskild kommitté eller annorledes, finner utskottet icke lämpligt. Däremot betraktar utskottet det som en fördel, om statskontoret kan åtaga sig att på sätt nyss angivits svara för en utredning rörande riksdagsbiblioteket. Utskottet förutsätter att inordningen i det stora projektet inte kommer att leda till någon mera betydande tidsutdräkt. Värdefullt synes vara om statskontorets erfarenhet av frågor rörande projektering av nya bibliotek kan utnyttjas i samband med att nya provisoriska och sedermera permanenta lokaler skall utformas för riksdagsbibliotekets räkning. I synnerhet hyser utskottet förhoppningar att de samordningsproblem, som även biblioteksstyrelsen fäst uppmärksamheten på, genom utredningen skall komma närmare en lösning.

Utskottet föreslår därför att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om att statskontoret får i uppdrag att verkställa den här berörda utredningen rörande riksdagsbiblioteket. Statskontorets kostnader därför torde få täckas från anslaget under fjortonde huvudtiteln till Kommittéer m. m. Riksdags-

biblioteket bör givetvis i den utsträckning så kan bli erforderligt lämna sitt bistånd vid utredningen.

Utskottet vill slutligen understryka vikten av att styrelsen för riksdagsbiblioteket för sin del, oavsett den förestående utredningen, fortsätter sina strävanden efter rationalisering av bibliotekets arbetsformer och bättre personalutnyttjande. I sitt ovan berörda utlåtande nr 39 sade sig utskottet förutsätta att biblioteket vid uppkommande vakans inte återbesätter ledigbliven tjänst utan mycket noggrann prövning av behovet därav. Vad utskottet sålunda med riksdagens bifall uttalade bör fortfarande gälla.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av riksdagens revisorers förevarande berättelse måtte

1) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt statskontoret att verkställa utredning rörande riksdagsbiblioteket i enlighet med vad utskottet ovan anfört,

2) i skrivelse till styrelsen för riksdagsbiblioteket giva till känna vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 7 december 1967

På bankoutskottets vägnar:

NILS STÅHLE

Närvarande

från första kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s), Åkerlund (h), Hilding (fp), Lundin (s), Nils Theodor Larsson (cp)* och Lundberg (h);

från andra kammaren: herrar Regnéll (h)*, Berglund (fp), Börjesson i Glömminge (cp), Bengtsson i Landskrona (s), Rask (s), Fridolfsson i Rödeby (s), Hyltander (fp) och Gustavsson i Ängelholm (s).

* Ej närvarande vid justeringen.

Bilaga A**Riksdagens revisorers särskilda berättelse om riksdagsbiblioteket,
avgiven den 10 maj 1967**

År 1954 beslöt bankoutskottet enligt riksdagens medgivande (BaU 1954: 23) att uppdraga åt delegerade för riksdagens verk att föranstalta om utredning rörande riksdagsbibliotekets uppgifter och ställning inom det statliga biblioteksväsendet. I anledning härav tillsatte delegerade samma år en kommitté för att verkställa den ifrågavarande utredningen. Kommittén framlade år 1956 ett betänkande med vissa förslag rörande riksdagsbiblioteket, avseende bl. a. bibliotekets organisation och personalbehov. Vid tidpunkten för betänkandets avgivande fanns vid biblioteket följande personal anställd.

Antal	Tjänstebenenämning	Lönegrad
1	överbibliotekarie	Ca 37
1	förste bibliotekarie	Ca 31
2	bibliotekarier	Ca 27
2	bibliotekarier	Ce 27
3	amanuenser	enligt bestämmelserna om reglerad befordringsgång
1	biblioteksassistent	Ce 15
1	biblioteksassistent	Cg 15
1	biblioteksbiträde	Ce 13
1	biblioteksbiträde (halvtidstjänst).....	Ce 11
1	förste expeditionsvakt	Ca 11
1	expeditionsvakt	Ca 10
1	expeditionsvakt	Ce 10
1	expeditionsvakt	Cg 4
16,5		

Bibliotekspersonalen var under överbibliotekarien fördelad till tjänstgöring enligt följande.

Accessionsavdelningen: förste bibliotekarien.

Katalogiseringsavdelningen: en bibliotekarie Ca 27.

Fortsättningsavdelningen: en bibliotekarie Ce 27.

Bindningstjänsten: en amanuens.

Låneexpeditionen: en bibliotekarie Ce 27; en amanuens.

Publikationsavdelningen: en bibliotekarie Ca 27; en bibliotekarie (reglerad befordringsgång).

Av biblioteksassistenterna tjänstgjorde den ene på katalogiseringsavdelningen och den andre huvudsakligen på inbindningsavdelningen. Biblioteks-

biträdena sysslade med skriv- och kontrollarbete för olika arbetsenheter inom biblioteket.

I sitt ovannämnda betänkande föreslog kommittén bl. a. dels en ändring i bibliotekets organisation, dels viss reduktion av bibliotekets personalstyrka. Organisationsförslaget innefattade en uppdelning av biblioteksarbetet på fyra enheter, nämligen ett överbibliotekarien direkt underställt sekretariat, en sektion för yttre tjänst, en sektion för inre tjänst och en vaktmästarexpedition.

Sektionen för yttre tjänst föreslogs skola omfatta skötsel av låneexpeditionen med lokal och interurban utlåning samt skötsel och övervakning av referensbiblioteket, läsesalar och lärum. Eftersom nämnda arbetsuppgifter minskade under riksdagsferierna och riksdagens höstsession, borde enligt kommitténs mening sektionens personal tidvis i viss utsträckning kunna sysselsättas med speciella bibliografiska arbeten. Till sektionen skulle anslutas riksdagens upplysningstjänst. Nämnas må emellertid i detta sammanhang, att kommittén vid beräkningen av sektionens personalbehov icke tagit hänsyn till upplysningstjänsten i vidare mån än att föreståndarskapet förutsattes kunna bestridas av en tjänsteman inom sektionen. Kommittén ansåg det icke möjligt att bedöma vilka krav på personal som upplysningstjänsten i framtiden kunde komma att ställa. Om det därför framdeles, sedan ytterligare erfarenheter vunnits rörande denna verksamhetsgren, skulle visa sig att den icke kunde bedrivas inom den för biblioteket beräknade personalramen, ansåg kommittén att biblioteksstyrelsen borde upptaga frågan om erforderlig förstärkning till prövning och göra de framställningar som därvid kunde anses påkallade.

Till sektionen för inre tjänst skulle enligt kommittéförslaget föras katalogiseringsarbetet, utgivningen av en på grundval av katalogiseringen redigerad nyförvärvsförteckning, bindningstjänsten samt överinseendet över bokmagasinen.

Kommitténs förslag angående personalen vid biblioteket innefattade, som förut nämnts, även indragning av vissa tjänster. Av vidstående sammanställning framgår den nya organisationen jämförd med den dittillsvarande.

Kommittén — som i sitt utredningsuppdrag sade sig ha iakttagit grundsatsen, att mera talrik eller högre kvalificerad personal icke skulle avses för bibliotekets olika arbetsuppgifter än vad dessa krävde för att utföras på ett tillfredsställande sätt — framhöll i anslutning till sitt ovannämnda förslag, att det syntes skäligt att i fråga om de tjänster som skulle utgå de dåvarande innehavarna tills vidare finge bibehållas vid sin anställning och att tjänsterna alltså borde indragas först vid uppkommande vakanser. De övertaliga tjänstemännen föreslogs under mellantiden bli utnyttjade för upplysningstjänsten och för bibliografiska arbeten.

Sedan delegerade för riksdagens verk i allt väsentligt tillstyrkt ovanberörda förslag, beslöt 1957 års riksdag (BaU 1957: 35) att riksdagsbibliote-

Antal	Tjänstebenämning	Dåvarande personal (lgr)	Föreslagen personal (lgr)
1	överbibliotekarie	Ca 37	Ca 37
1	förste bibliotekarie	Ca 31	Ca 31
1	bibliotekarie	Ca 27	Ca 29
1	bibliotekarie	Ca 27	Ca 27
1	bibliotekarie	Ce 27	Ce 27
1	bibliotekarie	Ce 27	—
1	amanuens	1	1 2
1	amanuens	1	1 3
1	amanuens	1	—
1	biblioteksassistent	Ce 15	Ca 15
1	biblioteksassistent	Cg 15	Ce el. Cg 15
1	expeditionsförman	—	Ca 14
1	biblioteksbiträde	Ce 13	Ca 13
1	biblioteksbiträde	Ce 11 ⁴	Ce el. Cg 11 ⁴
1	förste expeditionsvakt	Ca 11 ⁵	—
1	expeditionsvakt	Ca 10	Ca 10
1	expeditionsvakt	Ce 10	Ce el. Cg 10
1	expeditionsvakt	Cg 4	—
	Summa	16 $\frac{1}{2}$	12 $\frac{1}{2}$ ⁶

¹ Lön enligt bestämmelserna om reglerad befordringgång.

² Bibehålles.

³ Bibehålles så länge riksdagsbiblioteket icke är anslutet till en centralkatalogisering.

⁴ Med halvtidstjänstgöring.

⁵ Vikariatslön i Ca 13.

⁶ Övergångsvis 13 $\frac{1}{2}$.

ket fr. o. m. den 1 juli 1958 skulle organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommittén uppdragna riktlinjerna, innebärande bl. a. att personalstaten skulle begränsas till 13 1/2 (12 1/2) befattningshavare.

Genom beslut av 1959 års riksdag (BaU 1959: 38) inrättades vid riksdagsbiblioteket en ny assistentbefattning på halvtid, avsedd för bindningsverksamheten. Bibliotekets personal kom härigenom att fr. o. m. den 1 juli 1959 omfatta tretton heltidstjänster och två halvtidstjänster.

År 1962 beslöt riksdagen en betydande utökning av riksdagsbibliotekets personal. Motiven härför framgår av det till grund för riksdagsbeslutet liggande utlåtandet från bankoutskottet (BaU 1962: 35). Utskottet uttalade däri bl. a. följande.

Den nu gällande personalförteckningen för riksdagsbiblioteket fastställdes av delegerade för riksdagens verk den 9 juni 1960, dock att sedermera titeln biblioteksbiträde i Ao 9 med oförändrad löneställning ändrats till förste biblioteksbiträde (BoU 1961/25 p. 13). Bortsett från att förste bibliotekarietjänsten höjts från Ao 24 till Ao 26 (BoU 1960/25) överensstämmer personalförteckningen — med nyssnämnda jämkning — med vad 1957 års riksdag beslutat på förslag av den av delegerade på anmodan av bankoutskottet tillsatta kommittén för utredning rörande riksdagsbibliotekets ställning inom det statliga biblioteksväsendet.

Av en sammanställning, som delegerade för riksdagens verk gjort och bifogat sitt yttrande till bankoutskottet, framgår att den nuvarande perso-

nalen vid biblioteket är avsevärt större än vad ovannämnda kommitté förutsatte i sitt förslag. Medan kommittén räknade med en minskning av den 1956 vid biblioteket anställda personalen från 16 1/2 till 12 1/2 eller, om centralkatalogisering ej genomfördes, till 13 1/2, uppgår den nuvarande personalen — om man tar i betraktande att två bibliotekarier åtnjuta ledighet för tjänstgöring på annat håll samt att en tjänst som förste biblioteksbiträde i Ao 9 är vakant — till 19 1/2 befattningshavare, en ökning alltså i jämförelse med kommitténs förslag av 6 personer. (Någon anslutning till centralkatalogisering har ännu ej skett.) Vad beträffar tjänsterna i A 21 eller högre lönegrad innebär förslaget ökning med en i förhållande till gällande personalförteckning, i det att biblioteksstyrelsen hemställt om inrättande av en ny tjänst som förste bibliotekarie i Ag 26. Vidare har styrelsen föreslagit nyinrättande av 2 förste biblioteksassistenttjänster i Ae 17; någon tjänst i nämnda lönegrad finns f. n. icke. I stället skulle de nu i Ag 15 anställda 3 1/2 assistenterna, vilka sakna motsvarighet i kommitténs förslag, bortfalla. Assistenttjänsterna i A 11 — vilka av kommittén upptagits till 2 — skulle enligt styrelsens förslag ökas till 3. Dessutom föreslås en utökning av antalet biblioteksbiträden till fyra, därav ett i A 9 och tre i A 7, medan kommittén räknat med endast ett i A 9 och 1/2 i A 7.

Som av biblioteksstyrelsen och delegerade framhållits sammanhänger ökningen av bibliotekets personal huvudsakligen med en ökad arbetsbelastning för upplysningstjänsten och med att biblioteket fått övertaga huvudmannaskapet för det årliga registret till riksdagstrycket. Vad upplysningstjänsten beträffar vill utskottet erinra om vad som i dess utlåtande nr 19 föregående år anfördes. »I detta sammanhang vill utskottet även påminna om att författningsutredningen var en av initiativtagarna till den upplysningstjänst som numera bedrivs inom riksdagsbiblioteket. Utredningen har, efter vad utskottet har sig bekant, sedermera blivit informerad om utvecklingen av detta arbete och fått del av de erfarenheter som gjorts av verksamheten. Såsom framgår av styrelsens för riksdagsbiblioteket till riksdagen ställda berättelser över bibliotekets förvaltning har upplysningstjänsten anlitats av ett år från år växande antal riksdagsledamöter. Utskottet anser den av upplysningstjänsten bedrivna verksamheten värdefull och kan tänka sig en utbyggnad av den hjälp, som i dessa former lämnas den enskilde riksdagsmannen.»

Till ovan återgivna uttalande vill utskottet i anledning av förevarande förslag nu foga att i avvaktan på författningsutredningens förslag någon definitiv ståndpunkt till upplysningstjänstens organisation och ställning i förhållande till biblioteket inte lämpligen bör fattas. Upplysningstjänstens arbete synes sålunda tills vidare böra fortgå i de former som hittills tillämpats. Utskottet anser sålunda att den utökning av bibliotekets personal som krävs för upplysningstjänsten bör ske genom inrättande av extra tjänster.

Bankoutskottet framhöll i anslutning till det nyss sagda, att biblioteksstyrelsens förslag om inrättandet av nya tjänster innebar en högst avsevärd utökning av bibliotekets personal och att en så kraftig förstärkning av personalen i ett sammanhang i och för sig var ägnad att inge tveksamhet. Eftersom förstärkningarna huvudsakligen — direkt eller indirekt — hänförde sig till upplysningstjänsten och behovet av denna verksamhet var allmänt vitsordat, fann utskottet en förstärkning av bibliotekspersonalen i enlighet med styrelsens förslag likväl försvarlig.

År 1963 beslöt riksdagen (BaU 1963: 21) om ytterligare utbyggnad av upplysningstjänsten genom inrättandet vid biblioteket av en befattning som förste byråsekreterare och en befattning som expeditionsvakt.

Genom beslut av 1964 års riksdag (BaU 1964: 39) tillfördes biblioteket två nya befattningar som förste byråsekreterare, avsedda för upplysningstjänsten. I fråga om personalbehovet i övrigt för denna verksamhetsgren anförde utskottet följande.

Biblioteksstyrelsen har slutligen föreslagit inrättande av vissa assistent-, biträdes- och expeditionsvaktsbefattningar för upplysningstjänstens räkning. Utskottet, som anser sig icke kunna i detalj taga ställning till ifrågasvarande personalbehov, finner det nödvändigt att det överlämnas åt biblioteksstyrelsen att företaga vissa ytterligare personalförstärkningar, om sådana visar sig erforderliga. Utskottet förutsätter, att styrelsen därvid följer de riktlinjer som angivits i dess anslagsäskanden och att samråd såsom i ovan angivna fall sker med delegerade för riksdagens verk och lönenämnden för riksdagens verk.

I bankoutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 48 år 1965 i anledning av framställning från styrelsen för riksdagsbiblioteket angående riksdagens upplysningstjänsts arbetsuppgifter och organisation anfördes bl. a. följande.

I sitt utlåtande angående regleringen för budgetåret 1964/65 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk (1964 nr 39) behandlade utskottet tämligen ingående frågan om riksdagens upplysningstjänsts organisatoriska ställning och personalresurser. Styrelsen för riksdagsbiblioteket hade i anslutning till vad som anförts av författningsutredningen föreslagit att upplysningstjänsten skulle organisatoriskt skiljas från biblioteket. Utskottet konstaterade emellertid att tillräckligt underlag saknades för en slutlig prövning av frågan om formerna för upplysningstjänstens fortsatta verksamhet. En definitiv lösning av upplysningstjänstens organisationsproblem borde, uttalade utskottet, föregås av en närmare utredning av dess arbetsuppgifter och därav föranledda behov av resurser. På utskottets hemställan beslöt riksdagen uppdraga åt styrelsen för riksdagsbiblioteket att verkställa en sådan utredning. En viss förstärkning av upplysningstjänstens personal genomfördes emellertid omedelbart.

Den utredning rörande upplysningstjänsten, som biblioteksstyrelsen nu framlagt för riksdagen, betecknas av riksgäldsfullmäktige såsom icke tillräckligt klarläggande för att medge ett slutgiltigt ställningstagande till frågan om upplysningstjänstens organisation och personalbehov. Liknande omdömen avges av lönenämnden för riksdagens verk och delegerade för riksdagens verk. I varje fall vad organisationsfrågan beträffar delar utskottet den här angivna uppfattningen. Utskottet är alltså inte berett att på grundval av den föreliggande utredningen förorda ett åtskiljande av upplysningstjänsten och biblioteket. I detta sammanhang fäster utskottet särskild vikt vid att riksdagens organisationsutredning, som tillsatts under innevarande vårsession, vid sin prövning av riksdagens personal- och förvaltningsorganisation kommer att få ägna uppmärksamhet även åt frågan om upplysningstjänstens ställning. Enligt utskottets mening bör organisationsutredningens arbetsresultat avvaktas innan slutlig ställning tages till

ett omorganisationsförslag av så genomgripande natur som det av biblioteksstyrelsen framlagda.

Bankoutskottet uttalade i anslutning till det ovan anförda, att utskottet fann det angeläget att upplysningstjänsten erhöll de personella resurser som gjorde det möjligt för den att tillgodose de alltmer ökade anspråken på dess serviceverksamhet. Biblioteksstyrelsen borde därför enligt utskottets mening beredas möjlighet att för upplysningstjänstens behov anställa ytterligare viss personal i reglerad befordringsgång.

Genom beslut av 1966 års riksdag (K BaU 1966:1) överfördes fr. o. m. den 1 juli 1966 riksdagens upplysningstjänst från riksdagsbiblioteket till riksdagens förvaltningskontor. Revisorerna, som mot bakgrunden härav funnit det vara av intresse att närmare undersöka i vad mån nämnda organisationsförändring påverkat personalorganisationen och verksamheten vid riksdagsbiblioteket, har i skrivelse till biblioteksstyrelsen den 20 mars 1967 anhållit om följande uppgifter.

1. Hur stort antal befattningshavare sysselsättes för närvarande vid biblioteket? Tjänstebestämmning och lönegrad torde anges för envar av befattningshavarna.

2. Vilka arbetsuppgifter åvilar envar av de i punkt 1 angivna befattningshavarna?

3. Kvarstår i biblioteket personal som från början anställdes för upplysningstjänstens behov? Med vilka arbetsuppgifter sysselsättes i så fall denna personal?

4. Hur är arbetet på biblioteket organiserat och vilka arbetsuppgifter åvilar de olika organisationsenheterna?

5. Finnes arbetsordning fastställd? Om så är fallet torde ett exemplar härav tillställas revisorerna.

6. Hur stor är omfattningen av bibliotekets nuvarande verksamhet i jämförelse med verksamheten år 1957?

7. Har biblioteket tillförts nya arbetsuppgifter utöver de år 1957 fastställda? Vilka är i så fall dessa och vilken personal sysselsättes med dem?

8. I vilken mån har upplysningstjänstens skiljande från biblioteket minskat bibliotekets arbetsbelastning?

Som svar på ovanstående frågor har biblioteksstyrelsen i skrivelse den 5 april 1967 meddelat följande. Svaren har lämnats punktvis enligt revisorernas skrivelse.

1. Till svar på denna punkt får styrelsen hänvisa till bifogade bilaga nr 1 (återgiven å s. 11).

2. Till svar på denna punkt får styrelsen hänvisa till bifogade bilaga nr 2 (återgiven å s. 12).

3. Svaret är nej.

4. Till svar på denna punkt får styrelsen hänvisa till bifogade bilagor nr 3—6 (återgivna å s. 13—16), varvid styrelsen vill framhålla, att den traditionella uppdelningen mellan yttre och inre tjänst i olika hänseenden icke tillåter en helt preciserad gränsdragning.

5. De grundläggande reglerna för bibliotekets verksamhet finnes angivna

i av riksdagen antaget reglemente. Särskild arbetsordning saknas, då sådan hittills ej ansetts behövlig. Frågan är dock under övervägande.

6. Omfattningen av hemlån (1966: 12 458), som registreras genom lånesedlar, har hållit sig ungefärligen oförändrad. Härtill kommer dock numera fotokopieringen (1966: 25 400), som i betydande utsträckning ersätter den ursprungligen enda förekommande formen för nyttjandet av bibliotekets bestånd utanför dess lokaler, liksom utlämnande ur bibliotekets duplett-förråd av riksdagstryck och andra publikationer, som ej särskilt registreras. Upplysningstjänstens utnyttjande av bibliotekets material sker i största utsträckning ej genom låneexpeditionen utan direkt eller förmedlat genom vederbörande tjänsteman i biblioteket.

I motsats till vad tidigare varit fallet är bibliotekets bindning av tidskrifter och liknande publikationer i betydande utsträckning förskjuten i tiden på så sätt, att bindningen senarelagts. Orsaken är bl. a. att bindingsarbetets utförande tenderat att ta allt längre tid i anspråk, varför materialet varit mindre lättillgängligt under en tidrymd, då användningsfrekvensen varit jämförelsevis hög. Merarbetet för detta arrangemang, som tillkommit med hänsyn till låneexpeditionen och upplysningstjänsten, är betydande. Över huvud taget har bindningens omfattning avsevärt ökat i enlighet med låneexpeditionens och låntagares önskemål.

Riksdagens egna handbibliotek har ökat och ökar i omfattning och antal.

De nyutkommande officiella publikationernas antal kan beräknas ha fördubblats under den senaste tjugofemårsperioden med accelererad ökning under senare år, vilket icke minst gäller den del, som ej framställs genom ett mer traditionellt tryckningsförfarande.

Riksdagsbibliotekets katalogisering och klassifikation företer gentemot landets övriga vetenskapliga bibliotek många ålderdomliga drag. En revision och anpassning av katalogiseringsreglerna i överensstämmelse med moderna krav i förening med stencilering av katalogkort har under de senaste åren verkställts, vilket har visat sig mer arbetskrävande och ställa större anspråk på personal än vad som förväntats. Motsvarande revision av klassifikationssystemet har ännu ej ävägabragts.

7. Till svar på denna punkt får styrelsen hänvisa till matrikelföring över riksdagsledamöter, som huvudsakligen åvilar en förste biblioteksassistent (Ae 13). Det förhållandet, att bibliotekets samlingar numera i betydande omfattning befinner sig utanför riksdagshuset, att en tämligen total omflyttning förestår och att den slutgiltiga dispositionen av samlingarna ännu ej träffats, har medfört ökat personalbehov.

8. Till svar på denna punkt får styrelsen meddela, att dess befattning med upplysningstjänstens ärenden i stort sett upphört, och att fotokopieringen givetvis företer en nedgång, sedan upplysningstjänsten anställt vaktmästare och anskaffat erforderlig materiel.

Det kan i förevarande sammanhang slutligen omnämnas att riksdagens upplysningstjänst, vilken som förut nämnts numera är organisatoriskt ansluten till riksdagens förvaltningskontor, för närvarande sysselsätter en personalstyrka om femton befattningshavare med följande sammansättning:

- 1 avdelningsdirektör,
- 2 byrådirektörer,
- 1 byrådirektör (mot arvode),
- 3 förste byråsekreterare,

- 2 byråsekreterare,
- 1 registrator,
- 1 kontorsskrivare,
- 2 kansliskrivare (deltid),
- 1 expeditivsvakt och
- 1 extra vaktmästare.

Revisorernas uttalande. På grundval av ett år 1956 avgivet betänkande med vissa förslag rörande riksdagsbiblioteket beslöt 1957 års riksdag bl. a. dels om ändring av bibliotekets organisation, dels om indragning av vissa vid biblioteket inrättade tjänster.

Den nya organisationen, som trädde i kraft den 1 juli 1958, innebar att biblioteket uppdelades på fyra enheter, nämligen ett sekretariat, en sektion för yttre tjänst, en sektion för inre tjänst och en vaktmästarexpedition. Samtidigt reducerades bibliotekets personalstyrka från 16 1/2 till 12 1/2 (övergångsvis 13 1/2) befattningshavare, dvs. med inalles fyra (tre) personer.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen har efter ovannämnda riksdagsbeslut en kraftig utökning av riksdagsbibliotekets personal successivt ägt rum. Det huvudsakliga motivet för denna ökning har direkt eller indirekt varit upplysningstjänstens behov av personalförstärkning. Sistnämnda verksamhet bedrevs inom riksdagsbiblioteket fram till den 1 juli 1966, vid vilken tidpunkt den överfördes från biblioteket till riksdagens förvaltningskontor.

Revisorerna har mot bakgrunden av sistnämnda organisationsförändring funnit det vara av intresse att undersöka i vad mån upplysningstjänstens skiljande från riksdagsbiblioteket påverkat personalorganisationen och verksamheten vid biblioteket. Revisorerna har därför tillställt styrelsen för riksdagsbiblioteket ett antal frågor i ämnet, vilka återgivits i det föregående. Av biblioteksstyrelsens svar framgår bl. a. att antalet anställda vid biblioteket den 1 april 1967 sammanlagt utgjorde 24 personer, nämligen en överbibliotekarie, två förste bibliotekarier, fem bibliotekarier, fem förste biblioteksassistenter, en övervaktmästare, en förste vaktmästare, fyra förste biblioteksbiträden, fyra vaktmästare och ett biblioteksbiträde. Av nämnda befattningshavare innehade nio tjänst som ordinarie, fem som extra ordinarie och tio som extra. Den ifrågavarande personalen har, enligt uppgift, icke i något fall anställts för upplysningstjänstens behov.

På revisorernas fråga hur stor omfattningen av bibliotekets nuvarande verksamhet är i förhållande till verksamheten år 1957 har styrelsen bl. a. upplyst, att omfattningen av hemlån, som registreras genom lånesedlar, hållit sig ungefärligen oförändrad men att fotokopiering i stället tillkommit, vilken i betydande utsträckning ersatt hemlånen. Bindningsarbetets utförande har tenderat till att ta allt längre tid i anspråk och har kvantitativt

avsevärt ökat. Riksdagens egna handbibliotek har ökat och ökar allttjämt i omfattning och antal. En under senare år accelererad ökning av nyutkommande officiella publikationer har vidare konstaterats.

Vad beträffar systemet för bibliotekets katalogisering och klassifikation har styrelsen uppgivit att detta företer många ålderdomliga drag i jämförelse med landets övriga vetenskapliga bibliotek. En revision av katalogiseringsreglerna har emellertid under senare år verkställts, vilket krävt betydande personalinsatser. Någon modernisering av klassifikationssystemet har ännu icke genomförts.

Utöver de arbetsuppgifter som år 1957 fastställdes för biblioteket har tillkommit matrikelföring över riksdagsledamöter. Merarbete har också uppkommit genom att bibliotekets samlingar numera delvis befinner sig utanför riksdagshuset.

Bibliotekets befattning med upplysningstjänstens ärenden har, sedan denna verksamhet överförts till förvaltningskontoret, i stort sett upphört, vilket bl. a. fått till följd att bibliotekets arbete med fotokopiering på senaste tid minskat.

Av ovanstående framgår att riksdagsbibliotekets personal under de år som förflutit sedan riksdagen år 1957 fattade beslut om bibliotekets organisation i det närmaste fördubblats. Såvitt revisorerna kunnat finna har en motsvarande ökning av bibliotekets arbetsuppgifter icke inträffat. I sammanhanget bör särskilt bemärkas att upplysningstjänstens skiljande från biblioteket medfört en avsevärd krympning av bibliotekets verksamhetsområde. Omnämnas kan att upplysningstjänstens personal för närvarande uppgår till icke mindre än 15 personer.

Enligt revisorernas mening är det angeläget att orsakerna till den kraftiga ökningen av riksdagsbibliotekets personal utan dröjsmål klarlägges genom en särskild utredning. Uppmärksamhet bör därvid bl. a. ägnas spörsmålet om icke utrymme finnes för rationaliseringsåtgärder i olika avseenden, t. ex. i fråga om bibliotekets arbetsformer. Biblioteksstyrelsen har själv uppgivit att det vid biblioteket tillämpade katalogiserings- och klassifikationssystemet är föråldrat och i behov av översyn. Det förefaller revisorerna sannolikt att en modernisering även i övrigt av bibliotekets arbetsmetoder genom exempelvis ökad användning av tekniska hjälpmedel i väsentlig mån skulle bidra till att minska personalbehovet. Revisorerna anser det vidare önskvärt att föreskrifter om de olika befattningshavarnas åligganden sammanställs i en särskild arbetsordning. Sådan arbetsordning har biblioteksstyrelsen för sin del hittills icke ansett behövlig.

Av intresse i förevarande sammanhang är att chefen för ecklesiastikdepartementet i innevarande års statsverksproposition meddelat, att han efter framställning från universitetskanslersämbetet kommer att föreslå Kungl. Maj:t att ge statskontoret i uppdrag att utreda de under Kungl. Maj:t lydande vetenskapliga bibliotekens inre organisation. Uppdraget avses bl. a.

skola innefatta ett fullföljande av en inom universitetskanslersämbetet redan påbörjad utredningsverksamhet på biblioteksområdet, vilken hittills bl. a. utvisat att goda möjligheter förefinnes att utnyttja automatisk databehandling för rationalisering av biblioteksarbete. Enligt revisorernas mening skulle stora fördelar stå att vinna om den av revisorerna ovan föreslagna utredningen rörande riksdagsbiblioteket kunde i en eller annan form samordnas med det utredningsuppdrag som Kungl. Maj:t inom kort torde komma att överlämna till statskontoret.

Bilaga 1

Förteckning över vid riksdagsbiblioteket anställda den 1 april 1967

1. Överbibliotekarie	Bo 6
2. Förste bibliotekarie	Ao 30
3. Förste bibliotekarie	Ao 28
4. Bibliotekarie	Ao 26
5. E. o. bibliotekarie	Ae 26
6. E. bibliotekarie	Ag 24
7. E. bibliotekarie	Ag 24
8. E. bibliotekarie	Ag 24
9. E. förste biblioteksassistent	Ag 19
10. E. förste biblioteksassistent	Ag 19
11. E. förste biblioteksassistent	Ag 19
12. Övervaktmästare	Ao 13
13. T. f. förste biblioteksassistent	Ao 13
14. E. o. förste biblioteksassistent	Ae 13
15. Förste vaktmästare	Ao 11
16. T. f. förste biblioteksbiträde	Ao 11
17. E. förste biblioteksbiträde	Ag 11
18. E. förste biblioteksbiträde	Ag 11
19. E. förste biblioteksbiträde	Ag 11
20. E. o. vaktmästare	Ae 10
21. E. o. vaktmästare	Ae 9
22. E. o. vaktmästare	Ae 9
23. E. biblioteksbiträde	Ag 9
24. E. vaktmästare	Ag 9

Bilaga 2

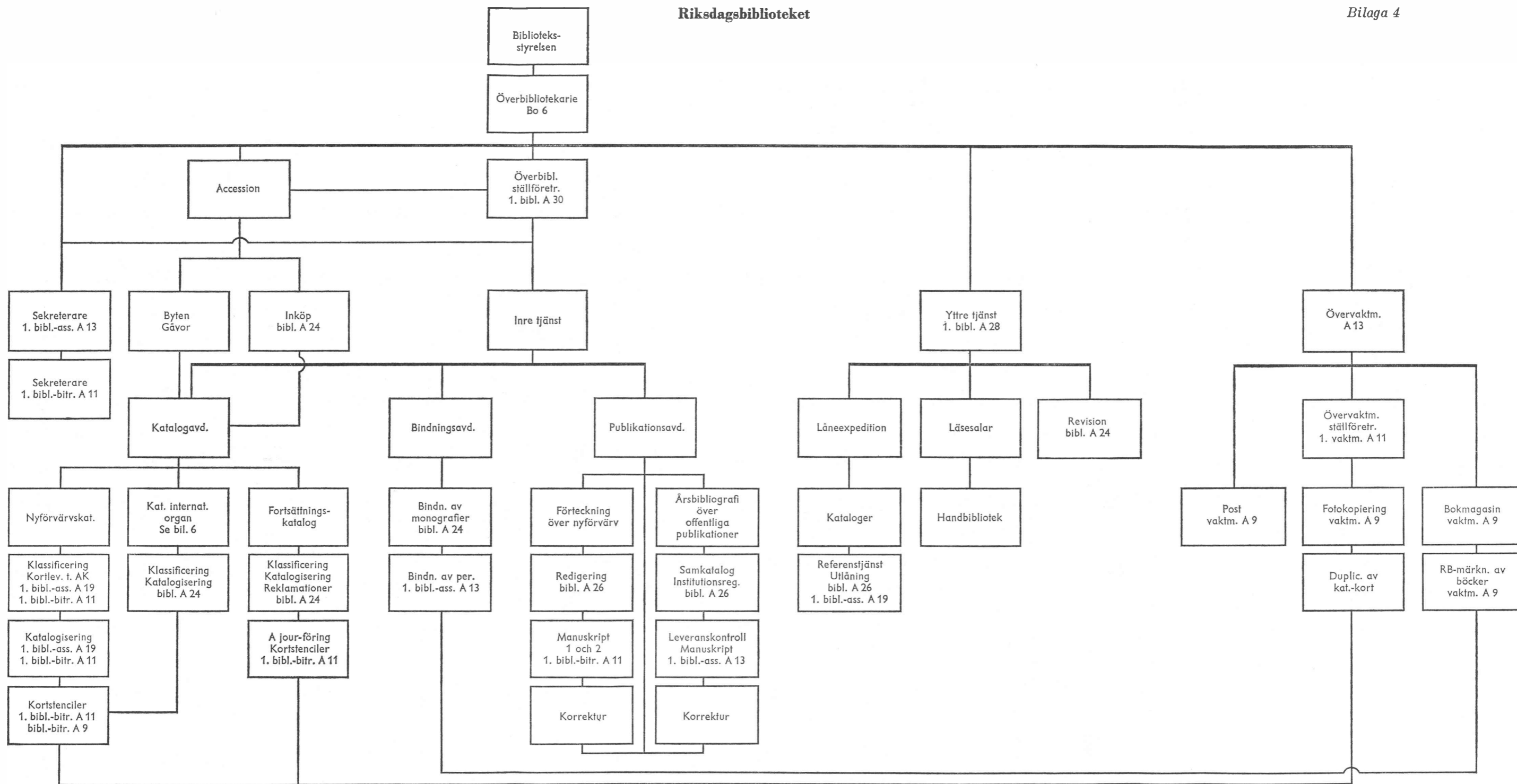
1. Administration, accession. (Tjänstgöring i låneexpeditionen.)
2. Överbibliotekariens ställföreträdare, föreståndare för Inre tjänst. (Tjänstgöring i låneexpeditionen.)
3. Yttre tjänst: Låneexpedition, kortnedläggning, läsesalar, handbibliotek.
4. Inre tjänst: Förteckning över nyförvärv, Årsbibliografi över offentliga publikationer.
5. Yttre tjänst: Tjänstgöring i låneexpeditionen, ersättare för överbibliotekarien i fråga om Vinstocken.
6. Yttre tjänst: Revision, närmaste ersättare i låneexpeditionen.
7. Inre tjänst: Internationella organisationers publikationer, bokbindning.
8. Inre tjänst: Fortsättningskatalogen, bokinköp. (Tjänstgöring i låneexpeditionen.)
9. Inre tjänst: Katalogisering.
10. Inre tjänst: Katalogisering, klassifikation, kortleverans till Accessionskatalogen (Kungliga biblioteket). (Tjänstgöring i låneexpeditionen.)
11. Yttre tjänst: Tjänstgöring i låneexpeditionen.
12. Chef för vaktexpeditionen, riksdagens arkiv och handbibliotek samt framtagning av böcker, svarar med överbibliotekarien för flyttningen.
13. Inre tjänst: Årsbibliografien över det officiella trycket.
14. Överbibliotekariens sekreterare beträffande styrelseprotokoll och matrikelfrågor (inklusive riksdagsmannabiografica), tidskriftsbindning.
15. Övervakmästarens ställföreträdare och närmaste biträde, kortstencilering, fotokopiering, uppställning av böcker, publikationsdistribution.
16. Inre tjänst: Katalogisering av list- och monterböcker, monografiserier.
17. Inre tjänst: Katalogisering och klassifikation, katalogkorrigerings, specialuppgifter.
18. Biträdande sekreterare, Inre tjänst: Nyförvärvsförteckningens utskrivning.
19. Inre tjänst: Biträde för fortsättningskatalogen.
20. Uppställning av böcker, utläggning av tidskrifter i läsesalar, handbibliotek och galleri, fotokopiering.
21. Post, uppställning av böcker, textning, fotokopiering, bokmärkning, fördelning av riksdagstryck.
22. Post, framtagning och uppställning av böcker, fotokopiering.
23. Inre tjänst: Utskrivning av kortstenciler.
24. Post, uppställning av böcker, fotokopiering.

Bilaga 3

Styrelsen

Administration o. accession	Inre tjänst Ao 30	Yttre tjänst	Vakt- expedition
Bo 6	Katalogisering	Katalogise-	Ao 28
Ao 30 (ställföreträdare) ²	o. klassifikation	ring	Ae 26
Ae 26 (ersättare) ³	Ag 24 ¹	Ag 19	Ag 19
Ag 24 (revision) ⁴	Ag 19	Ag 9	Ag 24
Ag 24 (bokinköp) ⁵	Ag 11		
Ae 13 (administration) ⁶	Ao 11	Fortsätt-	
Ag 11 (korrespondens) ⁷		nings-	
		katalog	
		Ag 24	
		Ag 11	
	Bindning	Publikationer	
	Ag 24	Ao 26	
	Ae 13	Ao 13	
		Ag 11	

¹ Även under Inre tjänst: bindning.² Även under Inre tjänst.³ Även under Yttre tjänst.⁴ Även under Yttre tjänst.⁵ Även under Inre tjänst: fortsättningskatalogen.⁶ Även under Inre tjänst: bindning.⁷ Även under Inre tjänst: publikationer.

Internationella organ

United Nations
Unesco
Communauté européenne du charbon et de l'acier
Council of Europe
European free trade association
European organization for nuclear research
Europäische Atomgemeinschaft
Europäische Wirtschaftsgemeinschaft
Food and agriculture organization of the United Nations
General agreement on tariffs and trade
Gerichtshof der europäischen Gemeinschaften
Inter-governmental maritime consultative organization
International air transport association
International atomic energy agency
International bank for reconstruction and development
International civil aviation organization
International court of justice
International development association
International finance corporation
International labour organization
International monetary fund
International telecommunication union
North Atlantic treaty organization
Organization for economic cooperation and development
Parlement européen
Union économique Benelux
Union postale universelle
World health organization
World meteorological organization

Bilaga B

Yttrande av styrelsen för riksdagsbiblioteket

Till Bankoutskottet

Härmed får styrelsen för riksdagsbiblioteket lämna den 7 november 1967 begärt yttrande över riksdagens revisorers särskilda berättelse om riksdagsbiblioteket, avgiven den 10 maj 1967.

Riksdagens revisorer anmäler, »att riksdagsbibliotekets personal under de år som förflutit sedan riksdagen år 1957 fattade beslut om bibliotekets organisation i det närmaste fördubblats». Uppgiften grundar sig dels på den av riksdagsbibliotekskommittén föreslagna personalstyrkan, som utgjorde 12 1/2, och dels på den personalstyrka, som meddelats till revisorer-na den 5 april 1967, vilken utgjorde 24.

Kommittén hade föreslagit, att riksdagsbiblioteket ej skulle fortsätta utgivning av den årliga bibliografien över Sveriges offentliga publikationer, som utkommit sedan 1931, vilket enligt kommittén skulle »måhända öppna möjligheter att spara kvalificerad arbetskraft», vilket utgjorde grunden för kommitténs beräkning att indraga en tjänst. I en av styrelsen anbefalld utredning avstyrkte överbibliotekarien den 16 oktober 1958 förslaget. Styrelsen godkände utredningen den 29 oktober samma år och beslöt, att den skulle biläggas protokollet.

Styrelsen vill vidare erinra om att bankoutskottet i sitt utlåtande 1957: 35, som godkändes av riksdagen, framhöll beträffande indragning av en befattning i samband med bindningsverksamheten följande: »Utskottet föresätter i likhet med delegerade att styrelsen för riksdagsbiblioteket upptar frågan om bindningsverksamheten till fortsatt övervägande». På styrelsens anmodan inkom överbibliotekarien den 19 november 1958 med en utredning, som avstyrkte indragning av en expeditivsvaktsbefattning, vilken styrelsen godkände den 10 december samma år och beslöt att bilägga protokollet.

Så länge riksdagsbiblioteket icke anslutits till centralkatalogiseringen av svenskt tryck, föreslog kommittén, att en befattning utöver de 12 1/2, som revisorer-na synes ha räknat med, skulle bibehållas. I en utredning av överbibliotekarien den 30 januari 1960 hävdades att en dylik anslutning ej vore tillräddlig på grund av det härmed förenade betydande merarbetet i samband med nödvändiga omläggningar, vartill kom att den möjliga minskningen av katalogiseringsarbetet icke kunde anslås högre än till något över 5 %. Styrelsen godkände denna utredning den 23 mars samma år och beslöt, att den skulle biläggas protokollet.

Den till revisorer-na detta år redovisade siffran på 24 tjänster bör alltså jämföras icke med 12 1/2 utan med 16, då en halvtidstjänst tillkom 1959. Beträffande den förstnämnda siffran vill styrelsen komplettera den med att en sedermera ledigbliven vaktmästare-tjänst ej återbesatts, och att en sedan juli ledig befattning ej avses att tillsättas med ny innehavare om, som är att förmoda, innehavaren begär avsked.

Styrelsen vill härutöver framhålla, att styrelsen tidigare yttrat sig till riksdagens revisorer om personalens ökade omfattning och bibliotekets arbetsuppgifter, vilket föranlett uttalandet, att revisorer-na ansett sig höra

konstatera, att »en motsvarande ökning av bibliotekets arbetsuppgifter icke inträffat». Styrelsen motsätter sig givetvis icke en ytterligare utredning med redovisning av bibliotekets arbetsuppgifter, som enligt styrelsen motiverar de anställningar, som företagits.

Styrelsen delar revisorernas uppfattning, att genom ökad användning av tekniska hjälpmedel liksom genom databehandling rationaliseringar står att vinna inom biblioteksområdet. Det synes dock styrelsen, som om vinsterna främst komme att bestå i ökad effektivisering och snabbhet, medan mera betydande personalbesparing synes mindre sannolik. För riksdagsbibliotekets del tillkommer den särskilda omständigheten, att anskaffning av moderna tekniska hjälpmedel i viss utsträckning torde böra anstå, till dess biblioteket inplaneras i ett nytt eller ombyggt riksdagshus. En betydande rationaliseringsmöjlighet synes föreligga genom ökat samarbete mellan biblioteken, särskilt inom närbesläktade ämnesområden, varför styrelsen välkomnar en utredning om de vetenskapliga bibliotekens organisation.

Styrelsen får slutligen anmäla, att ett förslag till arbetsordning utarbetats.

Stockholm den 22 november 1967

Å styrelsens för riksdagsbiblioteket vägnar:

ERIK ALEXANDERSON